

Meer dan verzuimbegeleiding: wat levert opleiden buiten de spreekkamer op?

Auteurs: Marieke Teeuw^{1,2}, Femke Abma¹, Koen Verbist¹, Herbert de Jager¹, Marieke Wijffels-de Groot¹

1. RIVM, Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven
2. O&P Rijk-Bedrijfszorg

Het project 'Opleiden voor morgen begint vandaag' is mogelijk gemaakt door subsidie van ZonMw Innovatieve Arbozorg

Contact: marieke.wijffels@rivm.nl

Achtergrond

De bedrijfsarts is de medisch specialist op het gebied van werk en gezondheid. In de huidige praktijkopleiding tot bedrijfsarts ligt de nadruk op individuele verzuimbegeleiding^{1,2}. Een allround praktijkopleiding is noodzakelijk om de bedrijfsarts van de toekomst voor te bereiden op alle bedrijfsgeneeskundige taken. In dit kader werd de ZonMw-gefinancierde pilotstage 'Opleiden voor morgen begint vandaag'³ ontwikkeld, waarbij AIOS bij drie RIVM-kenniscentra (Centrum Infectieziektenbestrijding, Lexces, Centrum Preventie, Leefstijl en Gezondheid) meelopen en -werken. Dit kwalitatief onderzoek evalueert effectiviteit, meerwaarde en implementatievoorwaarden van deze manier van opleiden buiten de spreekkamer.

Methoden

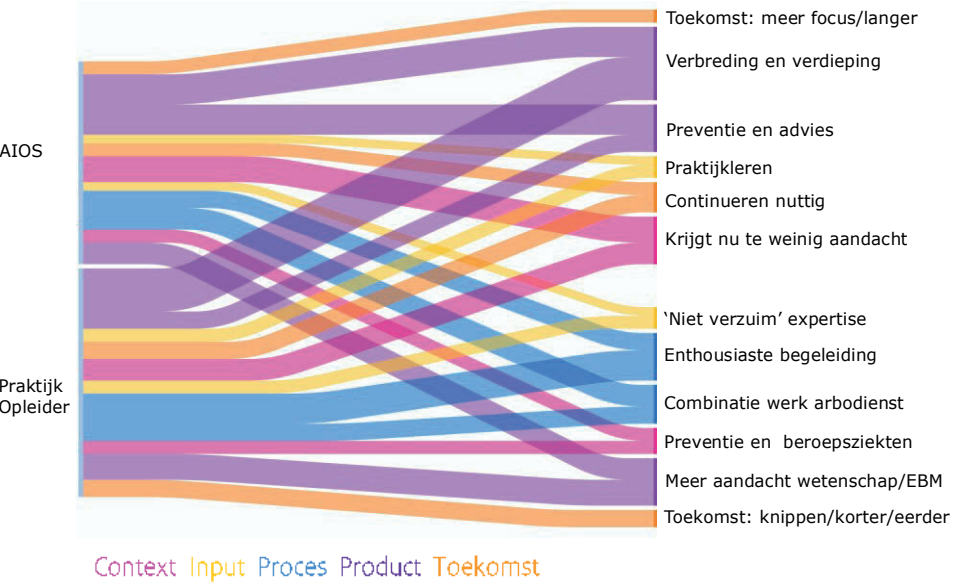
Kwalitatief multi-case evaluatieonderzoek volgens het CIPP-model (Context, Input, Process, Product)⁴. Data uit gepseudonimiseerde vragenlijsten met open vragen en kwantitatieve schalen (0–10) bij deelnemende AIOS en praktijkopleiders (N=6). De kwantitatieve schalen worden descriptief gebruikt om de thema's te ondersteunen en illustreren. De uitkomsten werden door middel van thematische triangulatie en pattern matching vergeleken om overeenkomsten en discrepanties tussen perspectieven te identificeren.

Tabel 1. Vertaling CIPP domeinen en vragen voor AIOS en praktijkopleiders	
Context	Doelen, behoefte en relevantie
Input	Programmaontwerp en middelen
Proces	Uitvoering in de praktijk
Product	Resultaten en impact

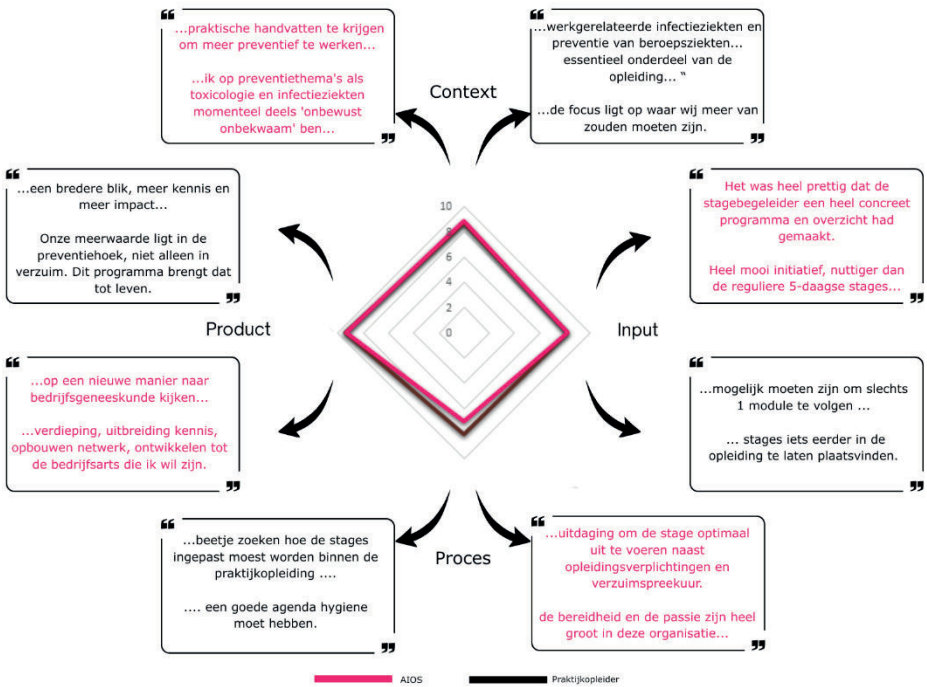
Resultaten

Binnen de domeinen 'context en input' beoordeelden zowel AIOS als praktijkopleiders de pilotstage als relevant en van meerwaarde voor de ontwikkeling van beoogde vaardigheden (Fig. 1). Binnen het domein 'product' bestond consensus over effectieve leerresultaten rond kennisverbreding en verdieping, beroepsziekten, preventie, wetenschap en advisering (Fig. 2). Binnen het domein 'proces' rapporteerden AIOS uitdagingen bij de combinatie van stage en verzuimbegeleidingen en prefereren meer tijd/focus op de stage. Praktijkopleiders (h)erkennen organisatorische hindernissen, maar zoeken oplossingen in aanpassing van de stage (Fig. 2 en 3).

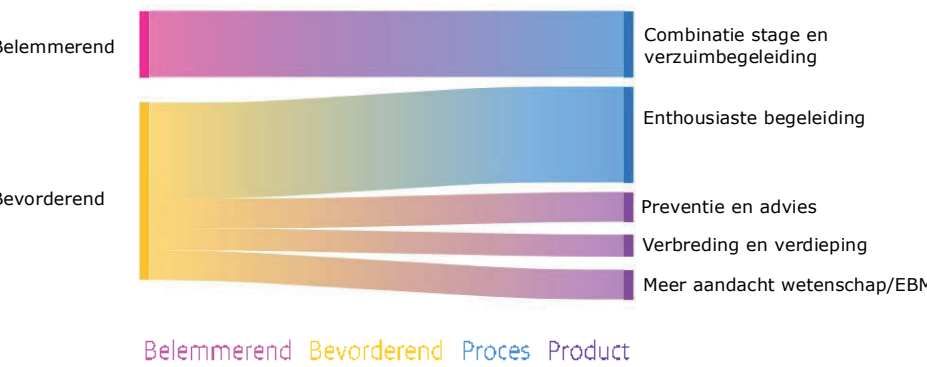
Figuur 1. Thema's per CIPP-domein

Figuur 2. Waardering en quotes per CIPP-domein

Figuur 3. Bevorderende en belemmerende factoren

Discussie

Deze pilotstage voorziet in de beoogde inhoudelijke verdieping en vult de hiaten in het opleidingsprogramma effectief aan. Er bestaat een discrepantie in de perceptie van de werkbelasting. De aanname van de praktijkopleiders dat AIOS zich met de juiste planning ongestoord kunnen focussen, komt niet overeen met de ervaring van de AIOS, die hinder ondervinden van de parttime roostering. Voor een optimale leeropbrengst zal een pragmatische oplossing gezocht moeten worden voor het spanningsveld tussen de huidige opleidingsorganisatie en de vereiste tijd en focus voor inhoudelijke verdieping en verbreding.

Conclusies

- Opleiden buiten de spreekkamer bij RIVM-kenniscentra wordt als effectief, haalbaar en van meerwaarde voor de praktijkopleiding ervaren en sluit aan bij de NVAB-koers¹
- Opleiden buiten de spreekkamer versterkt vaardigheden van bedrijfsartsen in opleiding, hetgeen preventie van beroepsziekten en gezond werken in de toekomst ondersteunt.
- Voor implementatie verdienen organisatorische randvoorwaarden aandacht.
- Dit project kan andere kenniscentra inspireren tot vergelijkbare initiatieven.

Referenties

- NVAB-koers bedrijfsgeneeskunde: Van maximale betekenis zijn én blijven voor zo veel mogelijk werkenden. Utrecht: NVAB; 2024.
- NVAB. Landelijk Opleidingsplan Bedrijfsarts. Utrecht: NVAB; 2016.
- Wijffels-de Groot M. 'Opleiden voor morgen begint vandaag': ZonMw; 2024. Available from: Projecten.zonmw.nl.
- Stufflebeam DL. The CIPP model for evaluation. In: International handbook of educational evaluation. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers; 2003. p. 31–62.